

MÚZSÁK A TEÁTRUM TÉREN

– INTÉZMÉNYI EGYÜTTMŰKÖDÉS, KIÁLLÍTÁS ÉS SZIMPÓZIUM
A 200 ÉVES PESTI NÉMET SZÍNHÁZ EMLÉKÉRE –

A Magyar Nemzeti Könyvtár és a Budapesti Történeti Múzeum 2012. évi első közös kiállítására már az előző esztendő őszétől készültünk. Szerteágazó kérdéseket vetett föl ugyanis, hogyan és miért ünnepeljük a 200 évvel ezelőtt megnyílt Királyi Városi Színházat, melynek 35 esztendőnyi működése a hazai német nyelvű színházi élet hosszú, ámde aktív helybéli közönség híján már régen lezárult időszakának valódi fénykorát jelentette. Egy elmúlt, egyenes és egyenrangú folytatás nélküli, német nyelvű művészeti-szórakoztató intézményre emlékezni, ami a pillanat művészetének, a színházi életnek adott otthont a magyarországi reformkornak a romantikába torkolló korszakában – merész vállalkozásnak tűnt. Hisz ki emlékszik, ki emlékezhet már az 1812 és 1847 közt állott házra és a benne történetekre, ki gondol ma már az akkori Pestre, az akkori színházra, a sztárokra, a szerzőkre, a táncokra, a zenékre, a látványosságok színháztechnikájára? Bizony, a történész-hajlamúakon kívül senki sem.

Részlet a kiállításból

S akkor aztán eszünkbe jutott, hogy hiszen ma is szembesülünk olyan kérdésekkel, melyekkel a késő-felvilágosodás színház-akaró emberei szembesültek, a kor, a 18. század végének városálmódói, a későbbi évtizedek művészei, a romantika vitatkozói, a nemzeti és az összeurópai kultúra gondolkodói, szerzői, színházcsinálói és közönségük, amikor arról diskuráltak, kell-e és milyen, mekkora, mit játszó színház a lapos és meglehetősen néptelen „piacvároskába” a Duna Budával szemközti bal partján, és hogy milyen nyelven hangozzék a játék a Bécset majmoló, kárpótlásként épülhető nagyszínházban, németül, szerbül-e vagy magyarul, amikor kicsit később vitáztak a zenés meg a szórakoztató műsordarabok nézettségéről, a színházlátogatók elpolgárosult szokásairól, és aztán, 1837 augusztusa után meg arról, kistestvér vagy partner, esetleg versenytárs lett-e a magyar színházból, amit a Vármegye építtetett a Hatvani-kapun kívülre, meg aztán a sajtóviták fő témáját adott 1847. február eleji színházézés, hogy az mitől, és miért, hogy Petőfi tényleg mondta-e, amit sosem mondott, és hogy miképp lesz a pesti németeknek új színházuk, mikor és hol, hogy a fölépültekor Közép-Európa legnagyobb méretű színháza a hajnali tűz martalékká válik...

Fölfedeztük a kétszáz éves történetben ugyanazokat a művészeket, újdondászokat, tervezőket-álmodókat és nézőket, akik ma is itt élnek velünk – talán éppen mi vagyunk azok... A mai Pesten, a mai Vörösmarty téren, a színházak nézőterein meg a szerkesztőségek számítógépasztalai mögött, az öltözőkben és a hivatalokban és beszélnek németül Magyarországon és magyarul itt és a mai határokon kívül, és színházat játszanak meg élik a városi polgárok hétköznapjait Európa történelemtől, nemzeti kultúráktól tépett-összekovácsolt közepén... És mindjárt még érdekesebb lett a kérdés, mit is ünnepeljük, mire is emlékezzünk 2012-ben a régi históriák közül.

Elkészült a kiállítás, meg is nyílhatott a Budapesti Tavasz Fesztivál idején, elsősorban a magyarországi német nagykövetség támogatása

révén (akik ezzel is ünnepelték a német–magyar kulturális együttműködési szerződés 20. fennállási évfordulóját). Bemutattuk a Színháztörténeti Tár, a Budapesti Történeti Múzeum és a Magyar Tudományos Akadémia Kézirattárának legérdekesebb, leglátványosabb dokumentumait, műtárgyait, a segítségükkel meséltük el a régi történetet, melynek sok-sok, számunkra is ismerős momentuma és motívuma kötötte össze a régmúltat a mával.

A kiállításnyitást megelőzve, 2012 márciusának elején megjelent a Színpad című lapban egy gazdagon illusztrált cikk is¹, áprilisban pedig az intézményi együttműködést is koordináló Tudományos Igazgatósággal közösen, az Országos Széchényi Könyvtárban rendezhettünk szakmai szimpóziumot azokról a történeti és aktuális kérdésekről, amelyek a színház és műsorának történetét, a színházépület(ek) városépítészeti státuszát, illetve a hazai német nyelvű színházi helyzetét, állapotát illették. A szimpózium mintegy 30 résztvevője nagy érdeklődéssel hallgatta az újdonságokat is hozott referátumokat és vett részt a beszélgetésben, nagyon is fontosnak, izgalmasnak bizonyultak a megvitatandó kérdések.

Nem kis részben ennek a közös élménynek is volt köszönhető, hogy az ELTE Germanisztikai Intézetének szokásos őszi szakmai napjain is a jubiláns színház adta a kiindulópontot a tudományos tanácskozás témáihoz és az irodalmi esthez. A Neue

Zeitung, a Magyarországi Németek Szövetsége, a Magyarországi Német Írók és Művészek Egyesülete és a Budapesti Német Színház együttműködésében létrejött kulturális és magas színvonalú tudományos programra 2012. november 6-án és 7-én került sor az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. A konferencia tanulmányait, remélhetőleg, nyomtatásban is olvashatjuk majd. A rendezvényről mind a Neue Zeitung (2012. november 16-i számában), mind a Budapesti Zeitung (november 17-én), továbbá a közszolgálati televízió Unser Bildschirm című műsora is tudósított (december 4-i adásában).

A Pesti Német Színház megnyitását földéző bicentenáriumi programsorozat, a kiállítás, a szakmai és tudományos tanácskozások, a sajtóhíradások és cikkek elérték a célt, emlékeztünk és emlékeztettünk arra, hogy történt valami érdekes, valami jelentős és továbbmutató kulturális, színházi esemény Pest kisvárosában 1812. február 9-én, ami még 2012-ben is érdemes arra, hogy jeles napként számon tartsuk. Köszönet a munkatársaknak és a támogatóknak, elsősorban a kiállításban kurátortársaimnak, Dr. Rajnai Editnek és Dr. Farbak Péternek, s nem utolsósorban a közönségnek, akik a színház mellett a színháztörténetet is érdeklődéssel követik, hogy megmaradjon, hogy a kultúra évszázadokat átívelő szálai összeköthessenek minket a régi kultúracsinálók erejével és inspirációjával a folyamatosság jegyében. Szép és méltó ünnepi év kerekedett a kétszáz esztendő német színház köré!

Sirató Ildikó

sirato.ildiko.at.oszk.hu

1 200 éve nyílt meg a Pesti Német Színház, Színpad, 2012. 1. sz. 45-47.

Színházi kellékek, színlapok